

Hakim Bey:[1]

Urokljivo oko (*evil eye*)

preveo: kapetan Harlock

Urokljivo oko – malocchio – istinski postoji, i moderna je zapadna kultura tako duboko potisnula svo znanje o njemu da nas njegovi efekti nadvladavaju – i krivo su protumačeni kao nešto sasvim drugo. Tako je ono slobodno da operira neprovjereno, konvulzirajući društvo u paroksizmu Invidie. Invidialna zavist – aktivna manifestacija pasivnog ressentimenta – projicirana na van kroz zurenje (npr. cijelim jezikom pokreta i fizionomije, na koji je većina modernih gluha, ili, bolje rečeno, oni nisu svjesni da to čuju).

Pogotovo kad smo nesvjesni ta magija najbolje djeluje – štoviše, poznato je da je vlasnik Oka gotovo uvijek nesvjestan – ne pravi crni magičar, nego skoro žrtva – da, ali žrtva koja izbjegava zlobu predajući je dalje, kao po refleksu.

U tradicionalnim svjetovima (svjetovima “simboličkog reda”, kako to Benjamin kaže, oponirani svjetovima “povijesti”), primijetio sam da ljudi ostaju mnogo više usredotočeni na jezike pokreta; tamo gdje nema TV-a i gdje “nikad se ništa ne dešava”, ljudi gledaju ljude, ljudi čitaju ljude. Prolaznici na ulici pakupe vaše raspoloženje i, sukladno svom temperamentu, oni se sukobe ili harmoniziraju s njim ili ga manipuliraju. Ja to uopće nisam znao dok nisam živio u Aziji. Ovdje u Americi, ljudi reagiraju na vas najčešće na osnovi ideje koju projicirate – preko odjeće, pozicije (posla), govornog jezika. Na Istoku često ostanete iznenađeni kad sugovornik reagira na vaše unutarnje stanje; možda pojedinac nije niti bio svjestan tog stanja, ili možda taj efekt izgleda kao “telepatija”. To je najčešće efekt jezika tijela.

Čuo sam da su Mediteranski i Srednjoistočni svjetovi razvili kompleksnu fenomenologiju malocchia zato što su oni podložniji zavisti nego mi Sjevernjaci. Ali Urokljivo Oko je univerzalan koncept koji nedostaje; ne u nekom prostoru (kao na hladnom i racionalnom Sjeveru) nego samo u vremenu – točnosti radi, u historijskom vremenu, vremenu hladnog Razuma. Zaštita Razuma od magije je nevjerovanje u nju; vjerovati da je ona izvan univerzuma diskursa Razuma. “Azijska obrana od magije je više magije” – u ovom slučaju, plavi kamen (uobičajen od Libanona do Indije, možda čak i na Dalekom Istoku) ili nešto drugo, u Sredozemlju (naša “Azija”), prsti u znaku bika okrenuti prema dolje ili falična amajlija.

Ali oboje - i Razum i Magija - su praznovjerja (rezidualna vjerovanja). Predlažem da malocchio “djeluje”; ali moja analiza nije ni racionalna ni iracionalna. Tko može objasniti kompleksnu mrežu znakova, simbola, sila i utjecaja, koji struje i tkaju među

tako enigmatskim monadama kao što smo mi? Ne možemo objasniti kako komuniciramo, još manje što. Ako je "simbolički red" bio zamijenjen "poviješću" i ako je i sama Povijest nekako u procesu "nestajanja", možda možemo već jednom početi disati, slobodni od magli magije i smogova[2] razuma. Možda možemo jednostavno priznati da se "misterije" kao Oka – ili čak "telepatija" – pojavljuju u našem svijetu, ili se bar čini da se pojavljuju, što jednostavno znači da se čini da se pojavljuju[3] i, dakle, da se pojavljuju.

Doličan organ za ovu vrstu znanja bilo bi tijelo.

Zavist je univerzalna. Ali neka je društva pokušavaju držati pod kontrolom, dok je u drugim ona razularena time što je pretvorena u društveni princip. Nemamo zaštite od Urokljivog oka zato jer je cijela naša društvena etika ukorijenjena u Zavisti. Zatucani Azijci barem imaju svoje amajlice i profilaktične kretnje. Međutim, nije Razum taj koji je prognao te krhke obrane. To je bilo Kršćanstvo. "Verb. sap.", kao što su engleski školarci običavali govoriti.

Dvije postkršćanske ideologije – Kapitalizam i Komunizam – obje su punjene zavišću. U oba sustava to je osobina od životne važnosti – ne, to je ekonomska značajka. "Oeconomia" – stara riječ za totalitet svih društvenih poredaka. "Osamdesete" nisu bile desetljeće pohlepe (koja ima barem dostojanstvo aktivne sile) već zavisti. Manjine su zavidile većinama, siromašni bogatima, "ovisnici" zdravima, žene muškarcima, crnci bijelcima... da, ali bogati su zavidjeli siromašnima (radi njihovog besposličarstva), zdravi su zavidjeli "ovisnicima" (radi njihovih užitaka), muškarci su zavidjeli ženama (kao i uvijek), bijelci su zavidjeli crncima (radi njihove kulture življenja i radi njihove patnje) i tako dalje.

Sirova antropologija (opazi "anthro") zahtjeva da "primitivni um" doživljava zavist kao ženski princip – (otud falična obrana protiv Urokljivog Oka). Veoma ograničen pogled. "Zavist" može biti yin kad se uspoređuje s yangom "pohlepe", ali Urokljivo oko kao produžetak Invidie, oštro je i penetrativno, kao bodež – smrtonosni falus – kojemu pojedinac oponira falus života, sam penis. Jedan mi je talijanski učenjak jednom pričao o najužasnijem primjeru malocchia kojeg je on ikada susreo, u usahnute žene dlakavog lica. Iscjelitelj, karizmatični katolički mistik, preuzeo je liječenje te jadne vještice – i otkrio, što je njoj bilo nepoznato, da je ona u stvari bila muškarac (genitalije nisu nikad izišle).

Analiza roda Oka neće nas nikuda dovesti. Asociranje Oka na žene može proizlaziti iz sklonosti žena da budu osjetljivije na govor tijela od muškaraca, i tako ustraju na određenoj "magiji" iako one počinju nestajati iz onih svjetova koji otkrivaju povijest (koja, kao što svi znaju, uglavnom, nije njezina povijest[4]).

Nueri vjeruju da su sve nezgode, bolesti i smrti uzrokovane čarolijama. Većina nuerskih vještica nisu svjesne da su vještice. One pate od zavisti. Prema našim plemenskim vjerovanjima, sve nezgode su slučajne – nikog ne treba "kriviti". Mi patimo od zavisti, ali smo "nevin". Iskreno, ja ne mogu vjerovati ni Nureskim pronalazačima vještica ni autoritetima našeg mehanicističkog svjetonazora. No oba sustava vjerovanja su "nestajuća" – zašto bih kupio vožnju na njihovim tonućim brodovima? Stvari su mnogo kompleksnije nego što svaki svjetonazor može zamisliti, zapravo, stvari su mnogo jednostavnije nego što bi svaki od njih htio da vjerujemo.

Mislim: utjecaj jednog ljudskog bića na drugo se događa na toliko razina da prazni koncepti kao čarobnjaštvo ili akcident ne mogu zadovoljiti. No stvari nisu ni blizu tako zamršene i mračne kao što bi teorija čarobnjaštva htjela da vjerujemo, niti tako brutalne, tako industrijske, kao teorija mehanicističkog univerzuma. Tijelo zna mnogo bez da zna, mašta vidi mnogo toga što ne treba razumjeti. Tijelo i mašta prerazumiju[5] – oni su iznad pukog razumijevanja i njegovih nespretnih apstrakcija.

Plavo je boja neba i njegove sreće, zrak i svjetlost protiv zemlje i sjenke Zavisti. Ali plava je također boja smrti – kao kod stare Bedu žene, koja je rekla Lawrenceu da su je njegove plave oči podsjetile na nebo viđeno kroz rupe izbljedjele lubanje. Yezidi, "štovatelji vraga" iz iračkog Kurdistanu, odbijaju nositi plave ogrlice ili čak odjeću jer je to boja njihova Gospodara, Sotone, Anđela Pauna, i nositi plavo, držeći ga time daleko od sebe, duboko bi ga povrijedilo. Tako je plava ogrlica homeopatična – malo zla upotrijebljeno za obranu od zla – možda fragment koji je otpao od rogatog osobno, snažan u svojoj jarčevoj muževnosti protiv ktoničnog negativnog – Yina – kao moć Zavisti. No kamen je također vedrina azurnog, tirkiznog, beskonačnosti, ženskosti – komadić mozaika matrice neba, ili vode.

Slično, znak bika, viđen uspravno i sprijeda, nedvojbeno je yangovska vrsta simbola – ali usmjeren prema dolje i viđen straga – kao što je predstavljen pogledu osumnjičenog za Urokljivo Oko (iako je pokret izveden kradomice), znak postaje lik žene iz kamenog doba, dvije noge i vulva – tako da moć protiv urokljivog oka dolazi iz "rogova" koji su zabijeni dolje, muževnog elementa – ali unutar tog simbola je također uglavljena moć boginje.

Čak i falična amajlija, koja može na prvi pogled izgledati muška, nije penis boga-životinje, nego Prijapov, boga vegetacije. To je penis voća i cvijeća – u nekom smislu, ženski penis.

Apotropaični kompleks ne treba biti viđen ni kao muški ni kao ženski čak ni kao, točno govoreći, androginijski. Simboli ne kruže oko roda nego urodljivanja[6], oko života ili energije same kao vrijednosti oponirane negativnosti, vakuumu, smrtonosnoj hladnoći zavisti.

Suprotno pogledu ljubavi nije pogled mržnje, nego zavisti, pasivne, nežive u sebi, vampirski privučene životima drugih. Neplodna žena vidi lijepo novorođenče – ona ga uzdiže do nebesa, ali njezine riječi znače suprotno od onoga što kažu; nepoznato čak i njoj, njezin pogled probija direktno do djetetova daha. Jesmo li doista sigurni da je govor pokreta tako slab, evolucijski dodatak koji će uskoro biti izgnan iz vrsta? Ne sumnjamo li da je jak, dovoljno moćan da privuče ljubav, razboli ili čak ubije?

Svugdje u svijetu taj je pogled obraćen nama, kao u Benthamovom Panopticonu. Mi smo samima sebi opisani kao žrtve, kao pacijenti, kao pasivne žarišne točke bijede – mi smo samima sebi prikazani depriviranima ovog ili onog dobra ili "prava" ili kvalitete koju mi najviše želimo. Oni koji nam to govore – nisu li oni bogati, moćni, političari, korporacije? Što to mi posjedujemo da probuđuje u njima takvu invidiju, i beskrajne napade njihovog malocchia?? Da li je moguće da smo (nepoznato nama ili njima) mi živi a oni mrtvi? TV ekran može biti krajnje Urokljivo Oko – zato jer je već mrtvo, i mrtvi (kao što nam je Homer pokazao) su najzavisnija od svih bića. Sve posredovano je mrtvo, čak i ovaj spis – i mrtvi žude za životom. Ja sam pokušao zaštititi ovaj tekst protiv toga da bude jedno Urokljivo Oko, kao što sam ga zaštitio od Urokljivog Oka samog, tako što sam uvrstio u njega imena primjerenih čini. Ali izgovorene same neće nikad izvesti trik. Treba čarolija, pjevanje koje mijenja (našu percepciju) stvarnost(i). Ili bolje, plavi dah vedrog neba, ili vruć trenutak penetrirajućeg kurca.

Zavist je apstrakcija jer želi "oduzeti od". Urokljivo Oko je njezino oružje u psihičkom/fizičkom svijetu. Protiv njega, dakle, ne smije stajati još jedna apstrakcija (kao moralnost) nego najčvršća od mesnatih stvarnosti, pre-obilna moć rađanja, jebanja, azurnih povjetaraca. Amajlija koju pokazujemo protiv cijelog društva Urokljivog Oka može biti ni više ni manje nego naš vlastiti život, nepopustljiv kao kamen i rog, mekan kao nebo.

¹O autoru

Hakim Bey, u matičnom uredu poznat kao Peter Lamborn Wilson, urednik je izdavačke kuće Autonomedia iz New Yorka (koja inače izdaje knjige Paula Virilia, Jeana Baudrillarda, Michela Foucaulta, itd... uglavnom "radikalnu" teoriju). Sedamdesetih se godina bavio radio piraterstvom, ali poznatiji je po svom tekstu "**TAZ: Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism.**" Osnovna ideja TAZ-a je novi oblik samoorganiziranja i nudi model kratkotrajnog interesnog udruživanja, izvođenja akcije i brzog razilaženja (prije nego što država bilo što shvati i reagira, ali i prije nego što se uspostave unutrašnje hijerarhije). Tekst sadržava još puno ideja i svega živoga pa bi bilo najbolje da ga skinete s interneta (gdje možete naći više/manje sve tekstove koje je napisao. Svi su, naravno, No Copyright.). Osim TAZ-a možete naći druga djela kao **Immediatism, Chaos, Via Radio, Millenium**, itd... Kao P. L. Wilson napisao je "**Pirate Utopias: Moorish**

Corsairs & European Renegades", "Scandal: Essays In Islamic Heresy", itd... Kaže da koristi pseudonim da bi njegove ideje bile anonimnije da se ne bi bile vezane za neku vrstu kulta ličnosti, no desilo se baš to da se u "undergroundu" stvorila neka vrsta kulta ličnosti. Ali i u "mainstreamu" se koriste njegovi pojmovi (npr, jedan rave party Pepsi Cole zvao se TAZ, itd...). Cyberfreakovi se također furaju na njegove ideje, jer je još u osamdesetima pisao o mrežama dok su postojali samo BBS-ovi (inače je skeptičan što se tiče demokratičnosti interneta). Ako želite saznati nešto više prosurfajte malo internetom... <http://www.t0.or.at/hakimbey/hakimbey.htm>

Bilješke

² igra riječi: fogs-smogs (Nap. prev.)

³ appear to appear (Nap. prev.)

⁴ her story<>his-(s)tory (Nap. prev.)

⁵ overstand<>understand (Nap. prev.)

⁶ engendering (Nap. prev.)